

# RESUM DE LA REUNIÓ

Abadia de Senan (Conca de Barberà)  
23 de novembre de 2023



**TERRITORIS PEL PAISATGE**  
Iniciatives de planificació i gestió del paisatge  
en l'àmbit local a Catalunya

Organitzen:



Amb el suport de:



# Índex

1. Introducció .....	2
2. Programa .....	2
3. Participants.....	3
4. Qüestions prèvies .....	4
5. Accions en el paisatge al Parc Natural Regional del Pirineu Català .....	5
6. Accions en el paisatge realitzades per la Diputació de Tarragona .....	7
7. Debat .....	8
8. Visita a la recuperació paisatgística del riu Francolí a l'Espluga de Francolí .....	8

## 1. Introducció

**Territoris pel Paisatge** és un espai d'intercanvi, debat i treball col·lectiu entre les diverses iniciatives de gestió i planificació local del paisatge que es desenvolupen a Catalunya. Aplega els territoris de Catalunya que estan desenvolupant estratègies en relació amb el paisatge, com són les cartes de paisatge, plans de paisatge o altres iniciatives de planificació i gestió. Està formada per representants de l'administració local i entitats del territori que e troben per posar en comú estratègies, metodologies, experiències i resultats en polítiques de paisatge.

El 23 de novembre de 2023, l'Observatori del Paisatge i l'Ajuntament de Senan, van organitzar la **VI reunió de treball de Territoris pel Paisatge** amb el títol Accions des del paisatge. L'objectiu de la trobada era analitzar i debatre com tirar endavant iniciatives de paisatge en l'àmbit local:

- Analitzar i debatre com tirar endavant iniciatives de paisatge en l'àmbit local
- Generar un espai de debat entre les experiències

L'any 2016 vam iniciar un seguit de reunions de treball anuals sobre experiències de planificació i gestió del paisatge en l'àmbit local. Des de la primera reunió, realitzada a Olot, i que va permetre l'intercanvi d'informació entre les entitats i institucions que treballen en el paisatge en l'àmbit local, fins a la reunió celebrada l'any 2023 a Senan (Conca de Barberà), s'han posat sobre la taula temes com la implicació ciutadana en les cartes i plans de paisatge, la gestió local dels espais agraris o el rol dels paisatges locals en la transició energètica.

## 2. Programa

El programa de la V Reunió de treball va ser el següent:

9:15	<b>Benvinguda</b> A càrrec de <b>Carme Ferrer</b> (alcaldessa de Senan i diputada de Transició Ecològica de la Diputació de Tarragona) i <b>Pere Sala</b> (director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya) .
9:30	<b>Apunts de la jornada "Com crear paisatges agroforestals resilients?"</b> A càrrec de <b>Joan Vaqué</b> (tècnic del Consell Comarcal del Priorat)
9:45	<b>Estat de desenvolupament de la Carta de Paisatge de la Conca de Barberà</b> A càrrec de <b>Mireia Bonet</b> (tècnica del Consell Comarcal de la Conca de Barberà)
10:00	<b>Impuls de projectes de paisatge des dels parcs regionals</b> A càrrec de <b>Christelle Frau</b> i <b>Lucie Julien</b> , tècniques del Parc Natural Regional del Pirineu Català
11:00	<b>Intervencions paisatgístiques en l'obra pública: accions de la Diputació de Tarragona</b> A càrrec de <b>Carme Ferrer</b> (diputada), <b>Montse Fuguet</b> i <b>Francesc Primé</b> (tècnics de la Diputació de Tarragona)
13:30	<b>Dinar</b>
16:00	<b>Visita a la recuperació paisatgística del riu Francolí a l'Espluga de Francolí</b> A càrrec de <b>Josep Maria Vidal</b> (alcalde de l'Espluga de Francolí)

### 3. Participants

A la VI Reunió de treball sobre experiències de planificació i gestió del paisatge en l'àmbit local a Catalunya hi van assistir un total de **27 representants polítics i tècnics** de diverses iniciatives de paisatge en l'àmbit local de Catalunya, així com d'Andorra i França.

<b>Nom i cognoms</b>	<b>Institució/entitat</b>	<b>Àmbit</b>
<b>Anton Bundó</b>	Antic president del Foment del Turisme de les Garrigues	Les Garrigues
<b>Carme Dalmau</b>	Regidora de l'Ajuntament de Pobla de Cérvoles	Les Garrigues
<b>Elies Bosch</b>	Ajuntament de la Granadella	Les Garrigues
<b>Ramon Queralt</b>	La Llena. Serveis i projectes ambientals	Les Garrigues
<b>Núria Escolà</b>	Consell Comarcal de les Garrigues	Les Garrigues
<b>Adrià Dalmau</b>	Consell Comarcal de les Garrigues	Les Garrigues
<b>Joan Vaqué Sans</b>	Consell Comarcal del Priorat	Priorat
<b>Elisa Barceló</b>	Consell Comarcal del Priorat	Priorat
<b>Carme Ferrer</b>	Alcaldeessa de Senan	Conca de Barberà
<b>Marta Mandri</b>	Tècnica de l'Ajuntament de Senan	Conca de Barberà
<b>Mireia Bonet</b>	Tècnica del Consell Comarcal de la Conca de Barberà	Conca de Barberà
<b>Josep Maria Vidal</b>	Alcalde de l'Espluga de Francolí	Conca de Barberà
<b>Ester Trullols Sánchez</b>	Directora del Paratge Natural d'Interès Nacional de Poblet	Conca de Barberà
<b>Òscar Sagué</b>	Tècnic del Consell Comarcal de l'Alt Empordà	Alt Empordà
<b>Ilda Vico</b>	Tècnica Consell Comarcal de la Terra Alta	Terra Alta
<b>Marc Martin</b>	Tècnic Consell Comarcal de la Terra Alta	Terra Alta
<b>Francesc Primé</b>	Diputació de Tarragona	Diputació Tarragona
<b>Montse Fuguet</b>	Diputació de Tarragona	Diputació Tarragona
<b>Marc Hidalgo</b>	Tècnic de la Fundació del Paisatge de Lleida	Lleida
<b>Patricia València</b>	Tècnica Associació Leader de Ponent	

<b>Meritxell Caudet</b>	Cap del Servei de Promoció i Difusió Turística de la Direcció General de Turisme	Catalunya
<b>Anna Claveria</b>	Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat. Govern d'Andorra	Andorra
<b>Christelle Frau</b>	Parc Natural Regional del Pirineu Català	França
<b>Lucie Julien</b>	Parc Natural Regional del Pirineu Català	França
<b>Pere Sala</b>	Observatori del Paisatge	Catalunya
<b>Laura Puigbert</b>	Observatori del Paisatge	Catalunya
<b>Jordi Grau</b>	Observatori del Paisatge	Catalunya

#### 4. Qüestions prèvies

Abans de començar a exposar la temàtica de la reunió, es van tractar algunes qüestions prèvies. En primer lloc, en Joan Vaqué, tècnic del Consell Comarcal del Priorat, va aportar alguns apunts sobre la jornada “Com crear paisatges agroforestals resilientents” que l’Observatori del Paisatge i la Càtedra del Bosc de la Universitat de Girona havien organitzat el mes de juny passat a Girona i on en Joan Vaqué hi va intervenir. Durant la reunió de treball de Territoris pel Paisatge de l’any 2022, celebrada a Falset, va sorgir l’interès per la gestió dels espais forestals, fet que va afavorir que l’Observatori del Paisatge es decidís a coorganitzar aquesta jornada.

Seguidament, Mireia Bonet, tècnica del Consell Comarcal de la Conca de Barberà, va explicar l’estat de desenvolupament de la Carta de paisatge de la comarca i les problemàtiques amb què es trobaven.



**Figura 1.** La Mireia Bonet, tècnica del Consell Comarcal de la Conca de Barberà, va explicar l'estat de la Carta de paisatge.

## 5. Accions en el paisatge al Parc Natural Regional del Pirineu Català

Per emmarcar el tema principal de la reunió anual es va convidar a Christelle Frau i a Lulie Julien, tècniques del Parc Natural Regional del Pirineu Català. La seva exposició va ser molt interessant per la seva experiència en una institució que porta molts anys impulsant projectes de paisatge a escala local.

Els parcs naturals regionals francesos acostumen a ser territoris molt grans que porten a terme accions de protecció, gestió i ordenació del territori, posant especial èmfasi en el patrimoni natural, cultural i paisatgístic, amb l'objectiu d'afavorir el desenvolupament econòmic i social. El 15% del territori francès està sota la figura de parc natural regional.

El Parc Natural Regional del Pirineu Català abasta un territori de 66 municipis i una població total de 23.000 habitants. L'organisme està gestionat per una junta rectora amb 102 representants polítics, una junta directiva, 25 tècnics, un consell científic i una assemblea formada per habitants i actors del territori.

Alguns dels objectius del parc tenen a veure directament amb la protecció, gestió i ordenació del paisatge. En concret es realitzen tres tipus d'accions relacionades directament amb el paisatge:

- Accions de transformació del paisatge:  
Obres de requalificació paisatgística en zones prioritàries (zones degradades). Es tracta d'actuacions de creació i millora de senders, mobiliari urbà, murs de pedra seca, plantació d'arbrat i senyalització informativa i patrimonial. Es seleccionen entre 10 i 15 projectes als quals se'ls dona assistència tècnica i econòmica (80% de l'import amb un límit de 15.000 euros). Un exemple és la millora paisatgística d'una zona d'aparcaments.
- Regulació de la publicitat en l'espai públic:  
Es dona suport als ajuntaments per integrar millor la senyalització informativa i eliminar la publicitat irregular. S'eliminen els panells publicitaris privats dels nuclis urbans. El Parc i la Regió d'Occitània ofereixen assistència tècnica i financera.
- Taller de plantació de bardisses:  
Es fan tallers per donar a conèixer el paper de les bardisses en la diversitat i millora dels paisatges als municipis i pagesos i fomentar-ne la plantació. L'acció es realitza gràcies a la donació de plantes d'una empresa de jardineria i la col·laboració d'associacions i municipis.
- Descobriments del patrimoni arquitectònic que necessita reformes:  
Es fan activitats per donar a conèixer les particularitats del patrimoni històric i s'explica als municipis interessats com reformar-lo. Aquesta acció compta amb l'ajuda dels serveis especialitzats de l'Estat francès i del Departament.
- Observatori Fotogràfic dels Paisatges dels Pirineus Catalans.  
Es porta a terme un seguiment de l'evolució del paisatge de l'àmbit del Parc a través d'un observatori fotogràfic. Es fa un seguiment fotogràfic de 170 punts diferents (d'alguns d'ells coincideixen amb la panoràmica de postals antigues) amb campanyes fotogràfiques cada 5 anys. Els punts escollits han de permetre avaluar el compliment dels objectius de qualitat paisatgística de la carta del Parc. El projecte té un pressupost d'uns 15.000 euros cada 4/5 anys provinents del Parc i del DREAL Occitània.
- Creació de miradors:  
S'han creat miradors seguint un projecte iniciat l'any 2012. És el cas del mirador del paisatge geològic de Llo, on s'hi ha col·locat panells que descriuen els valors del paisatge geològic. Aquest mirador s'inclou dins el projecte Geotraverse que es realitza amb Parc Corbières Fenouillèdes.
- Publicacions:  
El Parc publica llibres i fulletons per tal de conscienciar sobre temàtiques paisatgístiques a la població local i als polítics. Algunes de les publicacions recents tracten sobre els canals dels recs de muntanya, la pedra seca en el Parc o materials i tècniques de construcció dels edificis antics.



**Figura 2.** Les tècniques del Parc Natural Regional del Pirineu Català explicant les actuacions sobre el paisatge que realitza el Parc.

## 6. Accions en el paisatge realitzades per la Diputació de Tarragona

Carme Ferrer, diputada de la Diputació de Tarragona, i Montse Fuguet i Francesc Primé, tècnics de Transició Ecològica de la Diputació de Tarragona, van explicar les accions a favor del paisatge que desenvolupa la diputació. Alguns dels exemples que van explicar són:

- Lluita per l'emergència climàtica:  
La Diputació de Tarragona és la coordinadora territorial del Pacte d'Alcaldes contra l'emergència climàtica. Aquesta iniciativa protegir el paisatge i les persones que hi habiten a través de la reducció dels riscos detectats.
- Implantacions d'energies renovables i projecte MAT:  
La Diputació de Tarragona analitza les diferents propostes d'implantacions energètiques en el seu territori. En alguns casos ha hagut de justificar la no conveniència d'algunes implantacions pels efectes acumulatius que suposarien.
- Prevenció d'incendis forestals a través de la creació de mosaics agroforestals:



El nou projecte Rumià, desenvolupat per les Muntanyes de Prades i bosc de Poblet, busca crear un mosaic agroforestal que permeti crear amplies zones de tallafocs que protegiran la zona dels grans incendis i, al mateix temps, potenciar l'economia de la zona. Enlloc de contractar personal perquè netegin els boscos el que es fa és contractar pastors perquè els ramats facin aquesta feina. Es finançarà amb fons Next Generation.

- Creació de rutes al costat del riu:

S'ha impulsat l'adequació del camí del Francolí i del camí de les Terres del Gaià que inclouen un traçat principal ciclable i la connexió amb les poblacions properes a més de l'adequació de punts d'interès o aturada. Per la seva adequació a vegades cal revegetar algun entorn o restaurar patrimoni. L'objectiu és que el riu esdevingui un connector d'espais naturals propers i que el camí permeti realitzar activitat física saludable i posar en valor el territori.

- Restauració o millora paisatgística:

La Diputació porta a terme actuacions de millora d'alguns entorns naturals com l'espai natural de l'albereda de les Santes Creus o la recuperació patrimonial d'una font a la Palma d'Ebre.



**Figura 3.** Tècnics de la Diputació de Tarragona van explicar les actuacions sobre el paisatge que realitza aquesta administració.

## 7. Debat

Una vegada acabades les ponències hi va haver una estona dedicada al debat. Un dels temes que es va tractar fou la necessitat de trobar vies per finançar les actuacions en paisatge. Les administracions locals van expressar que era complicat trobar finançament per desenvolupar algunes actuacions i a vegades aquestes no es poden portar a terme.

## 8. Visita a la recuperació paisatgística del riu Francolí a l'Espluga de Francolí

A la tarda, en Josep Maria Vidal, alcalde de l'Espluga de Francolí, va explicar la problemàtica sorgida arran de la riuada de 2019 i les posteriors intervencions sobre paisatge fluvial, algunes de les quals encara no s'han acabat.

La riuada del 22 d'octubre de 2019 va ocasionar grans destrosses als municipis de Vimbodí, l'Espluga i Montbanc. La força de l'aigua s'endugué el bosc de ribera juntament amb infraestructures (depuradora, xarxa de clavegueram, ponts, carreteres...) i edificis propers al riu i provocà víctimes mortals. El riu havia desbordat altres vegades però en aquesta ocasió, la gran quantitat d'aigua (que es va multiplicar per 1000) que va circular per una llera que és força estreta va arrossegar molta vegetació que va taponar els ponts i va crear un col·lapse en edificacions properes al riu. Es calcula que l'aigua va arrossegar desenes de milers de pins i canyes fent desaparèixer el 98% del bosc de ribera. Les tasques de neteja i restauració d'infraestructures es van allargar durant mesos. Gran part d'aquestes accions van anar a càrrec de la població local que es va portar a terme nombroses iniciatives solidàries.

La riuada ha fet evident que calen mesures preventives per reduir l'impacte de futurs aiguats. El canvi climàtic està fent augmentar que la intensitat i freqüència de les riuades catastròfiques que s'alternen amb sequeres també molt importants. A més, però, la manca de neteja de les lleres i també de l'abandonament de l'activitat agrícola han fet augmentar la quantitat de vegetació propera al riu susceptible d'impedir el pas de l'aigua.

A l'Espluga hi ha bastant consens que una de les solucions és deixar espai al riu, és a dir, deixar que el riu circuli més lliurement. La zona destruïda durant l'aiguat permet conèixer l'espai que necessita el riu en casos de desbordament. Per evitar tornar a viure situacions similars cal retirar construccions d'aquesta zona i evitar la instal·lació de qualsevol element que pugui obstruir el pas de l'aigua. I, al mateix temps, cal controlar la vegetació de ribera per tal d'evitar que siguin molt densa.



**Figura 4.** Assistents a la reunió de treball durant la visita sobre el terreny.